

การพัฒนาสมรรถนะของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์โดยใช้สถานที่เป็นฐาน
Development of Competency in Early Childhood
by Place-Based Learning

กาญจนา ท่อแก้ว^{1,*}
Kanchana Tawkaew^{1,*}

(Received: Jun. 24, 2025; Revised: Sep. 12, 2025; Accepted: Sep. 16, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ศึกษาผลการใช้ และขยายผล รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน การวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการ 2) การทดลองใช้ และ 3) การขยายผล การใช้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียน 12 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ที่ได้มาโดยความสมัครใจ ได้แก่ ผู้บริหาร 16 คน ครู 28 คน และนักเรียน 287 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาสมรรถนะเด็กปฐมวัยได้รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะ ของเด็กปฐมวัย ได้ต้นแบบหลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน ประกอบด้วย ลักษณะการจัดการเรียนรู้จากสถานที่ที่สนใจ เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ หลักการพัฒนาหลักสูตร Sandbox และแนวทางการพัฒนาหลักสูตร Sandbox 2) ผลการทดลองใช้หลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน พบว่า หลักสูตร Sandbox ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกัน และครูจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) การขยายผลการใช้หลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน พบว่ามีหลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน 12 หน่วยการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีสมรรถนะจากการสร้างสรรค์ชิ้นงานสูงขึ้น และครูมีการปรับเปลี่ยนการพัฒนาหลักสูตร ได้ตามความสนใจและบริบทสถานศึกษา

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลักสูตร Sandbox การใช้สถานที่เป็นฐาน เด็กปฐมวัย

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000

Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: kanchana.t@nrru.ac.th

ABSTRACT

This applied research aimed to develop, examine the implementation, and expand the competency enhancement model for early childhood children through place-based learning experiences. The research was conducted in three phases: 1) Preparation, 2) Implementation, and 3) Expansion. The sample group consisted of 12 schools under the Primary Educational Service Area Office Nakhon Ratchasima Zone 1, selected through voluntary participation, comprising 16 administrators, 28 teachers, and 287 students. Statistical analysis included frequency, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings revealed that: 1) The development of the competency enhancement model for early childhood children through competency-based learning resulted in a Sandbox curriculum prototype using place-based learning, consisting of learning management characteristics, objectives, Sandbox curriculum development principles, and Sandbox curriculum development guidelines. 2) The implementation of the place-based Sandbox curriculum showed that the Sandbox curriculum promoted children's creative thinking and collaborative work, while enabling teachers to organize learning experiences effectively. 3) The expansion of the place-based Sandbox curriculum resulted in 12 learning units, enhanced early childhood children's competencies through creative work production, and enabled teachers to adapt curriculum development according to interests and school contexts.

Keywords: Competency-based learning management model, Sandbox curriculum, Place-based learning, Early childhood

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงความรู้และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้ทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่กระทบวิถีชีวิตของผู้คนอย่างไม่หยุดยั้ง เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังไม่สะท้อนถึงศักยภาพของผู้เรียนที่สามารถออกไปสู่สังคมและโลกของการทำงานในอนาคตได้อย่างชัดเจน กลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศให้สอดคล้องรับกับความก้าวหน้าทางวิทยาการและการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน เพื่อสร้างคนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความสามารถและศักยภาพในการดำรงชีวิต ปรับตนให้พร้อมรับ

การเปลี่ยนแปลง พร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในโลก คุณภาพชีวิตของคนในชาติ จะเป็นอย่างไร กลไกสำคัญ คือ การจัดการศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับคนในแต่ละช่วงวัย สภาพแวดล้อมและเส้นทางการเรียนรู้ (Learning pathways) ที่หลากหลาย การจัดระบบสนับสนุน การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน (Differentiated learning) ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและสถานการณ์การเรียนรู้ที่ร่วมสมัย หลากหลายและยืดหยุ่น ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน บริบท และอัตลักษณ์ของสถานศึกษาและชุมชนแวดล้อม เน้นประเมินการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและสะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนตามเกณฑ์การปฏิบัติที่เป็นธรรม เชื่อมโยงได้ เอื้อต่อการถ่ายโยงการเรียนรู้และพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นตามความเชี่ยวชาญของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การหนุนเสริมที่สำคัญ คือ การออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต้องการผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เลือกตัดสินใจในสิ่งที่สนใจและเลือกวิธีการเรียนตามลีลาของตนเอง หลักการสำคัญคือทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อสร้างประสบการณ์และความรู้ ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าคิด วางแผน และตัดสินใจ ครูต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความหมายและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน สามารถค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง (สิรินาถ จงกลกลาง, 2567, น. 67-68) การเรียนรู้ในยุคแห่งศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นเพื่อให้สามารถเอาตัวรอดในการดำรงชีวิตในโลกอนาคต ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาต้องเตรียมระบบต่างๆ ให้สอดคล้องกับบริบทดังข้างต้น ทั้งด้านหลักสูตรและการสอน การประเมินผล และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในกระบวนการเรียนรู้และเตรียมผู้เรียนให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของสังคมได้ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2009, p. 1) ดังนั้น หลักสูตรและการสอนทุกระดับการศึกษาในปัจจุบันจึงเริ่มปรับเปลี่ยนไปเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะมากขึ้น เนื่องจากหลักสูตรฐานสมรรถนะเปรียบเสมือนพาหนะในการขับเคลื่อนผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ เจตคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และสามารถนำไปใช้ในการทำงานและขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโตยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้หลักสูตรอิงสมรรถนะจึงกำลังเป็นที่นิยมสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมอันดีงามไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองและการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ (UNESCO, 2017, pp. 7-10)

เมื่อการศึกษาคือรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 261 กำหนดให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระเพื่อดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิรูปการศึกษาซึ่งปัจจุบันคือ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาที่ทำหน้าที่ดำเนินการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจำนวน 7 ประเด็นการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งหนึ่งในประเด็นที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา คือ ประเด็นที่ 6 การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ได้กำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education sandbox) ขึ้น ซึ่งเป็นพื้นที่การศึกษาที่ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่สำหรับการทดลองนวัตกรรมการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชน และพื้นที่และมีการเรียนรู้และขยายผลของนวัตกรรมที่ได้จากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสู่การจัดการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562, น. 1-2)

การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่ภาครัฐให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพราะเด็กในช่วงวัยนี้เป็นช่วงเวลาที่มีค่าที่สุดต่อการสร้างรากฐานของชีวิต โดยมีการบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 และแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564-2570 ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างรอบด้าน มีคุณภาพ ตามศักยภาพตามวัย ซึ่งการส่งเสริมสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี แบ่งเป็น 4 ส่วนหลัก ประกอบด้วย ความสามารถในการเคลื่อนไหว และสุขภาวะทางกาย ความสามารถในการเรียนรู้และการรับรู้ ความสามารถด้านภาษาและการสื่อความหมาย และความสามารถด้านอารมณ์และสังคม ทั้งนี้จากรายงานผลการติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562, น. 18) พบว่า ในมาตรฐาน ที่ 2 พบว่าครู/ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสารยังจัดประสบการณ์ไม่เต็มศักยภาพ และมาตรฐานที่ 3 พบว่า เด็กบางคนยังไม่สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย โดยพัฒนาการที่ล่าช้าที่สุดของกลุ่มเด็ก 0-3 ปี คือ พัฒนาการด้านภาษา ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะด้านภาษาและ การสื่อความหมาย จึงมีความจำเป็นในการส่งเสริมให้แก่เด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-based learning) เป็นการจัดประสบการณ์ที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐานนี้เป็นการเรียนรู้แบบมีความหมายและมีประโยชน์ (Meaningful play) โดยการเรียนรู้แบบนี้จะเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เพราะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแบบรอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และเป็นการเรียนผ่านการลงมือทำจริง (Learning by doing) ซึ่งมีรากฐานจากแนวคิดของดิวอี้ (Dewey) ที่เน้นการจัดประสบการณ์ที่ลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงบริบทการเรียนรู้

ไปสู่ท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงบริบทของชุมชน และสถานที่เข้ากับการเรียนการสอน เพื่อให้ ผู้เรียนเห็นคุณค่าของท้องถิ่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน ไม่มีขั้นตอนตายตัว ครูจำเป็นต้องพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน คุณลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานที่แต่ละแห่งแล้วจึงสร้างโอกาสและขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับชุมชนและสถานที่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน นอกจากนี้ทฤษฎีที่สนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-based learning) ได้แก่ ทฤษฎีการเล่นของไวทกอตสกี (Vygotsky) ที่อธิบายถึงการเรียนรู้ของเด็กที่ผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้ใหญ่ ทำให้ได้รับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและสังคม โดยเฉพาะทางภาษาส่งผลต่อความฉลาดทางภาษา และสติปัญญาของเด็ก ทั้งนี้ในทฤษฎีอธิบายถึงอิทธิพลด้านการเป็นตัวแบบของผู้ใหญ่ทั้งด้านภาษา และวัฒนธรรม การเล่นดังกล่าว ทำให้เด็กพัฒนาทางภาษาและสติปัญญา ตัวอย่างเช่น การเล่นกับทารกตั้งแต่ยังเล็กๆ เมื่อเริ่มมองเห็น ส่งเสียงอ้ออ การทำเสียงโต้ตอบ การแสดงสีหน้าท่าทางให้เด็กเห็น การสัมผัส ทำให้เด็กรับรู้ ซึ่งจะส่งเสริม ให้เด็กเกิดประสบการณ์และนำมาต่อยอดในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ต่อไป ดังนั้น การเล่นทางภาษาในวัฒนธรรมของกลุ่มคนชนชาติต่างๆ ที่มีทั้งภาษา ท่วงทำนอง เสียงร้อง จังหวะ ล้วนแต่เป็นสิ่งสนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาความฉลาดทั้งทางภาษา สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (Sobel, 2013, p. 14)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของเด็กปฐมวัย โดยการพัฒนาสมรรถนะเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-based learning) เพื่อหนุนเสริมศักยภาพของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในพื้นที่รวมทั้งภาคเอกชน ประชาชน ผู้ปกครอง เพื่อการขับเคลื่อนองค์ความรู้สู่การจัดการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งสถาบันผลิตครูที่จะต้องมีความรู้แหล่งศาสตร์ การพัฒนาครูต่อไป

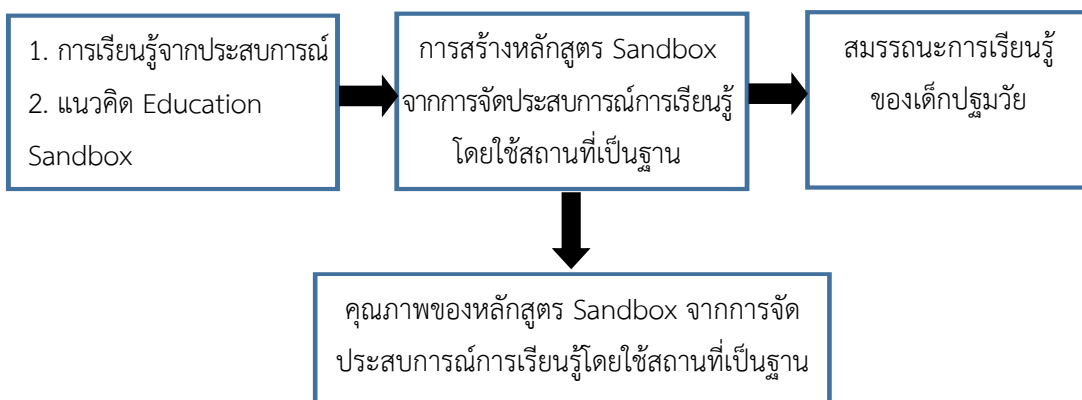
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน
3. เพื่อขยายผลรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นโครงการย่อยของชุดงานวิจัยเรื่อง การยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา สมรรถนะ ด้วยนวัตกรรมเชิงระบบและการเรียนรู้ของจังหวัดนครราชสีมา ที่ต้องการพัฒนาสมรรถนะของเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory: ELT) ของ Kolb and Kolb (2013, p. 6) ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความรู้โดยปรับเปลี่ยนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง จากการสังเกต การสะท้อนความคิด และการสรุปความคิดรวบยอด เป็นความรู้สู่การนำไปใช้ ด้วยการให้ประสบการณ์ให้การสังเกต สะท้อนคิด การสรุปความคิด และการนำสู่การปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่และบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะเด็กปฐมวัย ซึ่งนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และใช้แนวคิด Education Sandbox ที่ตอบสนองแนวทางการศึกษาในอนาคตที่ยืดหยุ่นและคล่องตัว มุ่งเป้าให้เกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ไม่จำกัดในเชิงความรู้ หลักการอย่างเดียว แต่เน้นประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติจริงไปพร้อมๆ กันด้วย

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะเด็กปฐมวัยโดยสร้างหลักสูตร Sandbox จากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถานที่เป็นฐาน มีขั้นตอนการพัฒนา คือ 1) การวิเคราะห์บริบท พื้นฐาน ความต้องการจำเป็น 2) การสำรวจความสนใจของผู้เรียน 3) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcome) 4) การกำหนดสาระการเรียนรู้ 5) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการออกแบบงาน (Task) 6) การจัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ (ในห้องเรียน นอกห้องเรียน ในชุมชนและสื่อดิจิทัล) และ 7) การกำหนดการวัดและประเมินผล 8) สรุปและสะท้อนผล โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย แนวคิด วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ บทบาทครู บทบาทผู้เรียน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลสมรรถนะการเรียนรู้ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied research) ที่มุ่งแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้หรือวิทยาการต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติหรือเป็นการวิจัยที่นำผลที่ได้ไปแก้ปัญหา มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 จำนวน 142 แห่ง ครู 1,960 คน นักเรียน 35,953 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1, 2565) โดยมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเลือกแบบสุ่มเจาะจง เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 12 แห่ง ผู้บริหาร 16 คน ครูปฐมวัย 28 คน นักเรียน 287 คน ได้แก่ โรงเรียนกันทรพิทยาคม 3 คน โรงเรียนโพธารามพิทยาคม 3 คน โรงเรียนสวนหม่อน 4 คน โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ 2 คน โรงเรียนตำบลโคกกรวด (ผดุงรัฐประชานุกูล) 4 คน โรงเรียนบ้านกระถินหนองเครือชูด 1 คน โรงเรียนประชาสามัคคี 1 คน โรงเรียนบ้านพะไล 3 คน โรงเรียนบ้านพลจลกล 1 คน โรงเรียนบ้านพลกรัง (เดชาดิวงค์ คงฤทธิอนุสรณ์) 2 คน โรงเรียนบ้านบึงสาร 1 คน และโรงเรียนอ่างทองแหวนประชาสามัคคี 1 คน

2. การดำเนินการวิจัย

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบกลไกและเครือข่ายความร่วมมือ และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิด Education Sandbox เพื่อให้ได้มาซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework)

2.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึกจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการบรรยายเชิงพรรณนา

2.1.3 พื้นที่การดำเนินงานโครงการวิจัย กำหนดพื้นที่ดำเนินการโดยการสุ่มเจาะจง คือ โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน ซึ่งเป็นรูปแบบส่งเสริมสมรรถนะเด็กปฐมวัย

2.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมชุมชนทางวิชาชีพครู เพื่อหนุนเสริมกระบวนการสร้างหลักสูตร Sandbox และ แบบประเมินหลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน

2.2.2 การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.2.2.1 บันทึกข้อมูลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมชุมชนทางวิชาชีพครู การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการจัดเวทีสรุปและสะท้อนผลเป็นระยะๆ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ จัดลำดับวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

2.2.2.2 การประเมินคุณภาพของหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แสดงความคิดเห็นที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้และภาพรวมของหลักสูตร Sandbox มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2.3 พื้นที่การดำเนินงานโครงการวิจัย พื้นที่การดำเนินงานโครงการวิจัยครั้งนี้ กำหนดพื้นที่ดำเนินการโดยการสมัครใจ คือ โรงเรียนบ้านจอยหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

2.3 ขั้นตอนที่ 3 การขยายผล โดยการใช้รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะเด็กปฐมวัยจากการใช้ Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน

2.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ต้นแบบหลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐานกิจกรรมชุมชนทางวิชาชีพครู เพื่อหนุนเสริมกระบวนการสร้างหลักสูตร Sandbox แบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย การประเมินสมรรถนะจากการสร้างสรรค์ชิ้นงาน แบบบันทึกคำพูด และแบบบันทึกเรื่องเล่า แบบสังเกตชั้นเรียน และแบบบันทึกการเรียนรู้ของครู

2.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.3.2.1 บันทึกข้อมูลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมชุมชนทางวิชาชีพครู การอบรมเชิงปฏิบัติการ และสะท้อนผลเป็นระยะๆ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ จัดลำดับวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

2.3.2.2 การประเมินคุณภาพของหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินคุณภาพของหลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน จำนวน 12 หลักสูตร และมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกหลักสูตร โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.83-5.00

2.3.3 พื้นที่การดำเนินงานโครงการวิจัย ได้แก่ โรงเรียน 12 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ โดยเครื่องมือการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่รับรอง คือ HE-198-2565 เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2565

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบการส่งเสริมสมรรถนะของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน คือ การพัฒนาสมรรถนะเด็กปฐมวัยจาก หลักสูตร Sandbox โดยใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน สรุปได้ดังนี้

1.1 ผลการกำหนดลักษณะ เป้าหมาย หลักการและกระบวนการสร้างหลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน มีแนวคิดหลักในการใช้ คือ การใช้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ โดยมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน จะสะท้อนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของสถานที่ต่างๆ ต่อวิถีชีวิตของเรา ให้เป็นนักจัดการสถานที่สภาพแวดล้อม เพื่อส่งผลดีต่อผู้ที่อยู่ในสถานที่ สภาพแวดล้อมนั้นๆ

1.2 ผลการพัฒนาสมรรถนะเด็กปฐมวัยจากกระบวนการสร้างหลักสูตร Sandbox จากการจัดประสบการณ์โดยใช้สถานที่เป็นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาบริบท 2) วิเคราะห์และสร้างความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน 3) วิเคราะห์ประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ 4) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องย่อย 5) ออกแบบการวัดและประเมินผลตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนการนำหลักสูตร Sandbox ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ 6) จัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ต่างๆ 7) การนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือตลอดการใช้หลักสูตร และ 8) สรุปและสะท้อนผลการใช้หลักสูตรเพื่อการปรับปรุงต่อไป

1.3 ผลการสร้างต้นแบบ (Prototype) ของรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะเด็กปฐมวัย คือ หลักสูตร Sandbox จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นหลักสูตรระดับชั้นเรียน คือ หน่วยการเรียนรู้ เรื่องสนามเด็กเล่นของหนูน้อยโรงเรียนบ้านจ้อหอย มี 3 เรื่องย่อยใช้เวลา 4 สัปดาห์ มีครูเข้าร่วมการพัฒนา 2 คน คือ ครูชั้นอนุบาล ห้อง 2/1 และครูชั้นอนุบาลห้อง 2/2 การจัดประสบการณ์โดยใช้สถานที่เป็นฐาน เดินเรื่องเริ่มจาก การสำรวจสถานที่ที่ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ คือ สถานที่ในโรงเรียนหรือชุมชนใกล้โรงเรียน แสดงตัวอย่างชื่อหน่วยและผลลัพธ์การเรียนรู้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ต้นแบบ

หน่วยการเรียนรู้ต้นแบบ : สนามเด็กเล่นของหนูน้อยโรงเรียนบ้านจ้อหอย

ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ (Learning outcome)

1. ได้เรียนรู้ธรรมชาติแวดล้อมและการเล่นของเด็ก ๆ ร่วมกับผู้อื่นในสนามเด็กเล่น
 2. จัดการ ดูแล รักษา ปรับเปลี่ยน ตกแต่งสนามเด็กเล่นตามจินตนาการให้ดีขึ้นโดยวิธีการที่สร้างสรรค์ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 3. มีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีจิตบริการที่ดี และรู้สึกผูกพันกับสนามเด็กเล่น
-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้ต้นแบบ : สนามเด็กเล่นของหนูน้อยโรงเรียนบ้านจอหอ	
โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 เรื่อง ดังนี้	
เรื่องที่ 1 หนูรู้อะไรในสนามเด็กเล่น	2 สัปดาห์
เรื่องที่ 2 เล่นให้สนุก มีความสุขที่สนามเด็กเล่น	1 สัปดาห์
เรื่องที่ 3 สนามเด็กเล่นในฝันของหนู	1 สัปดาห์
รวม	4 สัปดาห์

1.4 ผลการประเมินหลักสูตร Sandbox จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน พบว่า หลักสูตร Sandbox ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องเหมาะสมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) และเมื่อจำแนกรายเรื่อง พบว่าส่วนมากอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้น เรื่องที่ 2 เล่นให้สนุก มีความสุขที่สนามเด็กเล่นในรายการประเมินข้อ 3 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55) และเรื่องที่ 3 สนามเด็กเล่นในฝันของหนูน้อยโรงเรียนบ้านจอหอ ในรายการประเมินข้อ 5 และรายการประเมินข้อ 6 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55)

2. ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน

2.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะเด็กปฐมวัย จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน พบว่า หลักสูตร Sandbox มีการกำหนดประเด็นโดยใช้วิธีการสนทนา พูดคุย ระดมความคิดเห็นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อค้นหาข้อมูลที่น่าสนใจผ่านการใช้คำถาม แล้วครูนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ ส่วนการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะได้เรียนรู้จากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะที่ดีในการทำงาน ส่วนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยการบูรณาการการจัดประสบการณ์กับกิจกรรมหลักและแนวคิด พหุปัญญา การบูรณาการความรู้ สู่กระบวนการคิด วางแผน เพื่อการทำงาน เน้นที่การปฏิบัติและการคิดแก้ปัญหา สื่อที่นำมาใช้ ในการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมในห้องเรียน นอกห้องเรียน ชุมชน และสื่อดิจิทัล กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น เน้นการปฏิบัติจริง การคิด วางแผน และฝึกปฏิบัติ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ โดยการใช้วิธีการที่หลากหลาย

2.2 แนวทางการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน พบว่า การนำหลักสูตรไปใช้ควรมีความยืดหยุ่น ตรงกับความต้องการของผู้เรียน การวางแผนการบริหารกับผู้บริหาร คณะครู การใช้หลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบท ทั้งนี้การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรทำให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนาน มีความยืดหยุ่น ปรับกิจกรรม ตามความเหมาะสม

การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแนวใหม่ กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามวัย คิดสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น ส่วนการนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนางานครู คือ ครูได้แนวทางการจัดทำ หลักสูตร Sandbox และนวัตกรรมการเรียนรู้อ การยกระดับคุณภาพผู้เรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจ ในการสร้างหลักสูตร Sandbox และการบูรณาการหลักสูตร

3. การขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้สถานที่เป็นฐาน สรุปผล ได้ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์บริบทพื้นฐานของสถานศึกษา สสำรวจความต้องการและความสนใจ ของนักเรียน โดยใช้การสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์บริบท ดำเนินการที่ละโรงเรียนจนครบ 12 แห่ง และเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนาผู้บริหารและคณะครูในการจัดทำหลักสูตร Sandbox โดยใช้ สถานที่เป็นฐานโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวางแผนและเตรียมการขยายผลด้วยการให้ โอกาสคณะครูในแต่ละโรงเรียนและระดับชั้นต่าง ๆ เลือกนวัตกรรมการเรียนรู้อ เพื่อจัดทำหลักสูตร Sandbox โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้อตามทีเลือก ซึ่งได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ สถานที่เป็นฐาน จำนวน 1 วัน และให้ครูดำเนินการสร้างหลักสูตรระดับชั้นเรียน หลักสูตรละ 1 หน่วย ได้แก่ แปลงผักของหนูน้อยกันเกรา, หนูๆ รู้รักษ์สวนเกษตรพอเพียง, เล้าไก่พอเพียง, Happiness playground, Funny kids, สวนหย่อมธรรมชาติ, สนามเด็กเล่นธรรมชาติ BBL, สนามเด็กเล่นของเด็ก ประชาสามัคคี, ห้องสมุดลิง, สนามเด็กเล่นหนูน้อยบ้านพลกรัง, สนามเด็กเล่นหนูน้อยบ้านบึงสาร และสนามปลังบวคของหนูในรั้วอ่างหนองแหน ทั้งนี้ผลการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสม ของหลักสูตร Sandbox จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด

3.2 ผลการพัฒนาหลักสูตร Sandbox ได้หลักสูตรจำนวน 12 หลักสูตร แสดงดัง ภาพที่ 2

ภาพที่ 2 หลักสูตร Sandbox 12 หลักสูตร

3.3 ผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์โดยใช้สถานที่เป็นฐาน โดยการใช้การสังเกตพฤติกรรมและประเมินพัฒนาการ พบว่า คะแนนประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้สถานที่เป็นฐานในภาพรวมก่อนเรียน หลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรเล่าไก่พอเพียง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 35.66, S.D. = 1.37$) ร้อยละ 91.44 ส่วนหลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรสนามเด็กเล่นหนูน้อยบ้านบึงสาร ($\bar{X} = 21.69, S.D. = 2.29$) ร้อยละ 55.61 และผลคะแนนประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังเรียน หลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรสนามเด็กเล่นหนูน้อยบ้านบึงสาร ($\bar{X} = 38.25, S.D. = 1.24$) ร้อยละ 98.03 ส่วนผลคะแนนประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผลคะแนนประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลักสูตรแปลงผักของหนูน้อยกันเกรา ($\bar{X} = 32.73, S.D. = 5.26$) ร้อยละ 83.92 โดยพบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสูงขึ้นและครูมีการปรับเปลี่ยนการจัดประสบการณ์ตามความสนใจของเด็กและบริบทสถานศึกษามากขึ้น

3.4 ผลคะแนนประเมินสมรรถนะเด็กปฐมวัยจากการสร้างสรรค์ชิ้นงานในภาพรวม ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.36 อยู่ในระดับพอใช้ หลังเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.33 อยู่ในระดับดี

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะของเด็กปฐมวัยจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ได้ต้นแบบหลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน ประกอบด้วย ลักษณะการจัดการเรียนรู้ เป้าหมาย หลักการพัฒนาหลักสูตร Sandbox และแนวทางการพัฒนาหลักสูตร Sandbox
2. ผลการทดลองใช้หลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน พบว่า หลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ สนามเด็กเล่นของหนูน้อยโรงเรียนบ้านจอหอ ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการดีขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานร่วมกัน และครูสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
3. การขยายผลการใช้หลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน พบว่า มีการสร้างหลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐานจำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งสมรรถนะที่โดดเด่น ได้แก่ สมรรถนะด้านภาษาและการสื่อความหมาย ที่เกิดจากการทำกิจกรรมในการเล่าเรื่อง บอกความรู้สึก และเรียนรู้ คำศัพท์จากการตอบคำถาม และการนำเสนอชิ้นงานและครูมีการปรับเปลี่ยนการพัฒนาหลักสูตร ได้ตามความสนใจและบริบทสถานศึกษา

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะสะท้อนการตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่าของการเป็นนักจัดการสถานที่ ประกอบด้วยขั้นตอน คือ การศึกษาบริบท วิเคราะห์และสร้างความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถานที่เป็นฐาน วิเคราะห์ประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องย่อย ออกแบบการวัดและประเมินผลตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนด ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ก่อนการนำหลักสูตร Sandbox ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ต่างๆ การนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือตลอดการใช้หลักสูตร และสรุปและสะท้อนผลการใช้หลักสูตร เพื่อการปรับปรุง และได้ต้นแบบหลักสูตร Sandbox โดยใช้สถานที่เป็นฐาน: หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สนามเด็กเล่นของหนูน้อยโรงเรียนบ้านจอหอ เวลา 4 สัปดาห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด หน่วยการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนี้ มีความเหมาะสมที่จะเป็นต้นแบบของการจัดทำหลักสูตร Sandbox ให้สามารถนำไปใช้ในการสร้าง Unit of learning อื่นๆ และพัฒนาไปสู่หลักสูตร Sandbox ของสถานศึกษาต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมพัฒนาการและสมรรถนะตามวัยด้านภาษาและการสื่อสารตามแนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้สถานที่เป็นฐานจากการสรุปและท่อนผลการใช้ พบว่า ครูได้พัฒนาตนเองจากการสร้างหลักสูตร Sandbox ที่ครบถ้วนและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยเริ่มจากการสำรวจความสนใจ การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้จัดเรื่อง/ลำดับเนื้อหา/สาระการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แพลตฟอร์ม 4 แพลตฟอร์ม คือในห้องเรียน นอกห้องเรียนแต่ในโรงเรียน ในชุมชน และสื่อดิจิทัล (คลิป) จัดหา/สร้างสื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดประเมินที่หลากหลาย ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐานครูต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและควรใช้วัฒนธรรมของชุมชนในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเตรียมเด็กให้ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมในชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tisch, Hertle, CaChay, Abele, Metternich and Tenberg (2013, pp. 585-585) ที่พบว่า เป้าหมายหลักสูตรควรมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดสมรรถนะการแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นสถานการณ์ของโลกแห่งความเป็นจริง ควบคู่กับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนี้ควรเน้นให้มีขั้นตอนที่ช่วยให้ครูสามารถสร้างสื่อการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนได้ด้วยตนเอง และสร้างความร่วมมือทางการศึกษาอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

3. ผลการขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้สถานที่เป็นฐาน พบว่าผลการประเมินหลักสูตร Sandbox จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน จำนวน 12 หลักสูตร มีความสอดคล้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกหลักสูตร และมีผลการใช้หลักสูตร ดังนี้ 1) ผลคะแนนประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้สถานที่เป็นฐานในภาพรวมก่อนเรียน หลักสูตรที่มีค่าคะแนนสูงสุด คือ หลักสูตรเล่าไก่พอเพียง ร้อยละ 91.44 ส่วนหลักสูตรที่มีค่าคะแนนต่ำสุด คือ หลักสูตรสนามเด็กเล่นหนูน้อยบ้านบึงสาร ร้อยละ 55.61 และผลคะแนนประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังเรียนหลักสูตรที่มีค่าคะแนนสูงสุดคือหลักสูตรสนามเด็กเล่นหนูน้อยบ้านบึงสาร ร้อยละ 98.03 ส่วนผลคะแนนประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผลคะแนนประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลักสูตรแปลงผักของหนูน้อยกันเกรา ร้อยละ 83.92 2) ผลคะแนนประเมินสมรรถนะเด็กปฐมวัยจากการสร้างสรรค์ชิ้นงานในภาพรวมก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.36 อยู่ในระดับพอใช้ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.33 อยู่ในระดับดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกิจกรรมตามหลักสูตรสามารถพัฒนาและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และผลลัพธ์การเรียนรู้ได้จริง สอดคล้องกับ Sobel (2013, p. 14) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐานเป็นการใช้ชุมชนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและมีประสบการณ์การเรียนรู้ในโลกแห่งความเป็นจริง การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐานช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น เกิดความรู้จักผูกพันกับชุมชนท้องถิ่น ชี้นำความงามตามธรรมชาติและสร้างเสริมคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร Sandbox จะต้องเลือกพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ (Unit of Learning) ที่มีความสอดคล้องกับบริบทความต้องการที่เกิดจากผู้เรียนมากที่สุด

1.2 การพัฒนาหลักสูตร Sandbox ควรสร้างความตระหนักให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบ และพัฒนาหลักสูตร Sandbox

1.3 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในหลักสูตร Sandbox ควรมีความหลากหลาย และปรับให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้สถานที่เป็นฐานในพื้นที่อื่น ๆ ที่กว้างขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคจากการขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้สถานที่เป็นฐาน

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จของการนำหลักสูตร Sandbox ไปใช้พัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาอื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากการสนับสนุนโดยกองทุนส่งเสริม ววน. และ หน่วย บพท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สิรินาถ จงกลกลาง. (2567). *ครูนักจัดการ*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. (2565). *รายงานข้อมูลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ประจำปีงบประมาณ 2566*. นครราชสีมา: ผู้แต่ง.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). *พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2013). Learning styles and learning spaces: Enhancing experiential learning in higher education. *Academy of management learning & education*, 4(2), pp. 193-212.

Sobel, D. (2013). *Place-based education: Connecting classrooms and communities*. USA: The Orion Society.

Tisch, M., Hertle, C., Cachay, J., Abele, E., Metternich, J., & Tenberg, R. (2013). A systematic approach on developing action-oriented, competency-based Learning Factories. *Procedia CIRP*, 7, pp. 580-585.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2009). *Framework for 21st Century Learning*. Retrieved February 20, 2022, from. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000242996>

_____. (2017). *The Why, What and How of Competency-Based Curriculum Reforms: The Kenyan Experience*. Geneva : Author. Retrieved February 20, 2022, from. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000250431>